

Elektrolýza roztoku jodidu zinečnatého

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Vhodná cílová skupina	Žáci 9. ročníku Žáci středních škol Žáci gymnázií
Tematické celky	Chemické prvky Chemické reakce
Druh pokusu	Demonstrační Prezentační
Možná nebezpečí	Otrava (inhalace / požití) Mechanické poranění Úraz elektřinou
Míra rizika ohrožení zdraví	Zanedbatelné riziko
Časová náročnost pokusu	25 minut

PRAKTICKÉ PROVEDENÍ POKUSU

Potřebné vybavení a pomůcky

Požadavky na pracovní místo	• Laboratoř• Stabilní pracovní stůl• Digestoř• Pracovní ták s vyvýšeným okrajem
Laboratorní pomůcky a přístroje	• U-trubice s bočními vývody,• laboratorní stojan s držákem,• 2 uhlíkové elektrody v zátce, která umožňuje jejich upevnění v U-trubici• 2 vodiče se svorkami k připojení elektrod• zdroj stejnosměrného proudu o napětí 12 V
Havarijní a sanační prostředky	• Lékárnička• Hadr a úklidové prostředky

Elektrolýza roztoku jodidu zinečnatého

Použité chemikálie nebo vznikající produkty			
Název látky	Vzorec	Nebezpečná vlastnost	Značky nebezpečnosti
Jodid draselný	KI	Karcinogenní, mutagenní, toxické pro reprodukci nebo nebezpeční při vdechnutí	
Síran zinečnatý	ZnSO ₄	Karcinogenní, mutagenní, toxické pro reprodukci nebo nebezpeční při vdechnutí Žíravé a korozivní Nebezpečné pro vodní prostředí	
Jod	I ₂	Karcinogenní, mutagenní, toxické pro reprodukci nebo nebezpeční při vdechnutí Dráždivé nebo s narkotickými účinky Nebezpečné pro vodní prostředí	

Pokyny pro provedení pokusu

Pracovní postup	U-trubici upevníme držákem na laboratorní stojan a asi do 2/3 ji naplníme připraveným roztokem jodidu zinečnatého. Do ramen trubice vložíme elektrody se zátkami a upevníme je. K elektrodám připojíme zdroj stejnosměrného elektrického proudu o napětí 12 V. Po 3 – 5 minutách zdroj odpojíme, kladnou elektrodu vyjmeme a do roztoku na její místo nalijeme roztok škrobu.

Elektrolýza roztoku jodidu zinečnatého

BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Pokyny pro bezpečné provedení pokusu

Potřebné ochranné pomůcky	✓ Pracovní obuv chránící před chemickými látkami ✓ Ochranný oděv (plášť / zástěra na ochranu před ch. l.) ✓ Ochranné brýle ✓ Rukavice z nitrilové pryže (vrstva 0,11 mm)
Práce s použitými látkami	Dodržovat na pracovním místě čistotu a pořádek. Zajistit řádné větrání laboratoře.
Používání laboratorních pomůcek a přístrojů	Použitou aparaturu je nutné sestavit pouze z kompatibilních částí. Při sestavování aparatury, zejména nasouvání zátek do konců skleněné U-trubice, je nutné pracovat opatrně, aby nedošlo k prasknutí a pořezání. Dbát na dodržení zásad bezpečné práce s elektrickým zařízením, zejména používat pouze bezzávadný adaptér a vodiče, vyvarovat se kontaktu elektrického zařízení s vodou, neuchopovat elektrické zařízení mokřkýma rukama apod.
Práce s hořlavinami a plyny	Při tomto pokusu se nepoužívají hořlaviny ani technické plyny.
Likvidace odpadů	Obsah U-trubice uložíme do uzavřené odpadní nádoby s příslušným bezpečnostním označením a necháme zlikvidovat specializovanou firmou.
Zakázané činnosti – VAROVÁNÍ	Po celou dobu laboratorní práce je zakázáno vzdalovat se z pracovního místa nebo se věnovat jiné činnosti, která by mohla odvádět pozornost. Nepoužívat poškozené laboratorní sklo nebo nekompatibilní části. Je zakázáno provádět tento pokus alternativním způsobem nebo za použití jiného pomůckového vybavení, než jak je uvedeno v tomto metodickém listě.

Elektrolýza roztoku jodidu zinečnatého

DIDAKTICKÁ ČÁST

Vysvětlení podstaty pokusu	Při elektrolýze roztoku jodidu zinečnatého vzniká zinek a jod: $\text{ZnI}_2 \rightarrow \text{Zn} + \text{I}_2$ Na katodě (-) dochází k redukci zinečnatých kationtů na zinek a na anodě (+) dochází k oxidaci jodidových aniontů na jod: $\text{Zn}^{2+} + 2 \text{e}^- \rightarrow \text{Zn}$ $2 \text{I}^- - 2 \text{e}^- \rightarrow \text{I}_2$
Ověření správného provedení (výsledku)	V prostoru kladné elektrody při elektrolýze vzniká hnědý roztok jodu, který zbarvuje škrob modře. Na záporné elektrodě se vylučuje vrstvička kovového zinku.
Praktické souvislosti pokusu	Elektrolýza roztoků nebo tavenin solí se průmyslově využívá k výrobě kovů.

Tento metodický list byl vytvořen v rámci řešení projektu TL02000226 "Evaluace postupů pro bezpečnou praktickou výuku chemie ve školách", který byl podpořen Technologickou agenturou ČR.

Bude-li tento chemický pokus proveden za dodržení všech výše uvedených pokynů, jedná se o bezpečný a didaktický ověřený postup ve smyslu normy ČSN 01 8003.

Další informace naleznete v online databázi e-BEDOX na <https://ebedox.cz/>

© Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze

© Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú.

© Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy

Vytvořeno v roce 2022

